

Scénář k rozhlasové reportáži

Pan Luděk Štipl

pan Luděk Štipl, únor 2018

Zpracovali: Adam Urbášek, Nela Paloušková, Mojmíra Šinclová, Zuzana Neoralová, Tomáš Kovář

Vedoucí týmu: Mgr. Pavla Šubrtová

Pana Luděka Štipla jsme poznali jako člověka, který se odvážil postavit nesvobodě a strachu. Narodil se v roce 1949. Dětství prožil s bratrem Ctíradem a rodiči v myslivně na Stříteži blízko Mohelnice. Tatínek, správce polesí, před syny otevřeně mluvil o svém postoji k politické situaci padesátých let. Luděk v této době prožil první pocity strachu o rodinu.

„Tak třeba my jsme večer poslouchali rádio Svobodnou Evropu, tak já se jdu podívat, jestli náhodou nevidím v čerstvém sněhu stopy, že tam někdo byl. Abych se ujistil, jestli to je teda dobré. Tak jsem tam šel a nic tam nebylo. Tak jsem se vrátil domů a za hodinu přišel otec celý bledý a říkal: „Tak, je to v prčicích.“ Že je zle, už jdou po nás a já jsem prostě málem umřel a ona se ho maminka ptala, jak jdou po nás, jak jsi to slyšel? A on říkal: „Já jsem viděl u okna stopy, někdo byl pod oknem a asi nás poslouchal.“ Já jsem si uvědomil, že on se lekl těch mých stop.“

Po studiích na Střední průmyslové škole v Mohelnici založil rodinu a vystřídal několik zaměstnání. V roce 1968 ho velmi zasáhl příchod sovětských vojsk. Jako památkář zámku v Bruntále zažíval bezmoc ve chvíli, kdy si vojáci mohli s památkami i přírodou dělat, co se jim zlíbilo. V tomto období se společně s rodinou rozhodl pro emigraci. V roce 1979 se po několika pokusech ocitl s manželkou a dvěma dětmi v uprchlickém táboře v Rakousku. Odtud s pomocí přítele Josefa odjeli na dlouhých 20 let do Kanady. Pracoval jako písmomalíř, kurátor a restaurátor muzea. Přednášel na univerzitě ve Waterloo. Přicházely chvíle, kdy chyběly drobnosti známé z domova.

„Takže nám ten kapr chyběl a vzpomínám si, že na jedny Vánoce jsem jel 100 kilometrů v zimě po dálnici do Toronta, kde byl takový market nebo trh, kde byly všechny možný národnosti, a tam někdo říkal, že tam mají stánky Poláci a Portugalci a že ti o těch Vánocích kapry mívají. Taky je měli, takže zase 100 kilometrů zpátky a měli jsme kapra.“

Po návratu do Čech ho náhoda přivedla k osudům židovských rodin za 2. světové války. S americkým přítelem, doktorem Stantonem, navštívili židovský hřbitov v Lošticích. Zde vznikla myšlenka, že za každým náhrobkem se skrývá příběh skutečných lidí. A že stále žijí ve vyprávění pamětníků.

„A ti lidé mi potom přinesli dopisy, přinesli mi fotografie, kde jsou spolu, jak třeba hrají ten fotbal, ze školy nebo na sokolském cvičení. A já jsem si uvědomil, že ti lidé mají 80, 90 roků a že když se to teď nepodchytí, tak že to všechno zmizí“

V roce 2003 vzniklo zásluhou pana Štipla občanské sdružení Respekt a tolerance. Postupně zdokumentoval osudy řady židovských rodin Mohelnicka a Lošticka. Pořádá výstavy a besedy pro školy, s jednoduchou a jasnou myšlenkou.

„Jsou mezi námi lidé, kteří seděli devět roků ve škole a neví, kdy skončila 2. světová válka. Neví vůbec nic o dějinách 20. století, ví hodně třeba o křížáckých výpravách nebo o egyptských pyramidách, což je chvályhodné, ale mnohem důležitější pro jejich život, pro jejich orientaci nebo budoucnost naší země je, aby znali dějiny 20. století.“